

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 19.9.2007
COM(2007) 531 окончателен

2007/0198 (COD)

Предложение за

РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

**за изменение на Регламент (ЕО) № 1228/2003 относно условията за достъп до
мрежата за трансграничен обмен на електроенергия**

(представена от Комисията)

{SEC(2007) 1179}

{SEC(2007) 1180}

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

Електроенергията и природният газ са в основата на европейското благосъстояние. Без конкурентен и ефикасен европейски пазар на електроенергия и газ, гражданите на Европа ще плащат изключително високи цени за задоволяване на основните си ежедневни потребности. Пазарът на електроенергия и газ е от съществено значение и за конкурентоспособността на Европа, тъй като енергията е важен ресурс за европейската промишленост.

Освен това, конкурентният и ефикасен пазар на електроенергия и газ е необходимо условие за справяне с климатичните промени. Единствено с помощта на функциониращ пазар е възможно да бъдат разработени ефективно функциониращ механизъм за търговия с емисии и промишленост на базата на възобновяема енергия, които да постигнат амбициозната цел, поставена от Европейския съвет - до 2020 г. поне 20 % от енергията, ползвана от ЕС, да произлиза от възобновяеми източници.

На последно място, конкурентният общоевропейски пазар на електроенергия и газ е ключов за гарантиране сигурността на доставките на енергия за Европа, тъй като само един общоевропейски и конкурентен пазар изпраща правилните инвестиционни сигнали, предлага равен достъп до мрежата на всички потенциални инвеститори и предоставя реални и ефективни стимули както за операторите на мрежи, така и за производителите, да инвестират милиардите евро, които ще бъдат необходими на ЕС през следващите две десетилетия.

Процесът на либерализация на пазара на електроенергия и газ започна преди около 10 години. През тези 10 години много от гражданите на Европа се възползваха от по-големия избор и по-голямата конкуренция, придружени от по-добро обслужване и сигурност. Въпреки това, оценката, изготвена от Комисията и енергийните регулатори на Европа показва, че процесът на развитие на истински конкурентен пазар далеч не е приключил. На практика, твърде много от гражданите и дружествата на ЕС нямат реален избор на доставчик. Разпокъсаността на пазара покрай националните граници, високата степен на вертикална интеграция и високата концентрация на пазара, са в основата на липсата на истински вътрешен пазар.

От влизането в сила на настоящите директиви за електроенергия и газ през юли 2003 г., Комисията непрекъснато наблюдава тяхното прилагане и въздействието им върху пазара и поддържа връзки с всички заинтересовани страни. По-конкретно, всяка година Комисията публикува сравнителни доклади за въвеждането на вътрешния пазар на електроенергия и газ. Тя организира Европейския форум на регулаторите на електроенергия във Флоренция и Европейския форум на регулаторите на природен газ в Мадрид, където редовно се срещат министерства, национални регулаторни органи, Комисията, оператори на преносни системи, доставчици, търговци, потребители, професионални съюзи, потребители на мрежи и енергийни борси.

В края на 2005 г. Европейският съвет от Хамптън Корт отправи призив за истинска европейска енергийна политика. В отговор на този призив, на 8 март 2006 г. Комисията публикува Зелена книга за развитие на обща, съгласувана европейска енергийна политика. Общественият дебат произведе 1 680 отговора. През 2005 г. Комисията постави началото на проучване на конкуренцията на пазарите на газ и електроенергия. Проучването е в отговор на опасения, изразени от потребители и нови участници в

сектора, относно развитието на пазарите на едро на газ и електроенергия и ограничения избор за потребителите. Окончателният доклад от проучването бе приет от Комисията на 10 януари 2007 г., едновременно с обширен пакет от мерки, предлагащи нова енергийна политика за Европа.

Съобщението на Комисията от 10 януари 2007 г., озаглавено „Енергийна политика за Европа“¹, подчерта значението на завършването на вътрешния пазар на електроенергия и природен газ. То е подкрепено от обширен доклад за вътрешния пазар, от окончателните резултати от проучването на конкуренцията в сектора и от задълбочен преглед на ситуацията на националните пазари на електроенергия и газ. Едновременно с това Комисията е изготвила оценка на въздействието, за да оцени различните възможни политики, свързани със завършването на вътрешния пазар на газ и електроенергия. Оценката на въздействието включва консултация на заинтересованите страни. Попълнени са общо 339 въпросника от организации в 19 държави. Освен това са получени и 73 въпросника от организации, които не са свързани с някоя определена държава. Проведени са интервюта с 56 допълнителни заинтересовани страни, основно дружества, които биха могли да бъдат засегнати от отделянето на техните активи или от увеличените изисквания за прозрачност.

По време на пролетното си заседание от 2007 г. Европейският съвет призова Комисията да предложи допълнителни мерки, като например:

- ефективното отделяне на дейностите по доставка и производство от експлоатацията на мрежата;
- по-пълното хармонизиране на правомощията и засилване на независимостта на националните енергийни регулатори;
- изграждането на самостоятелен механизъм за сътрудничество между националните регулатори;
- създаването на механизъм, чрез който операторите на преносни системи да подобрят координирането на експлоатацията на мрежите и обезпечаването на тяхната сигурност, трансграничната търговия и експлоатацията на мрежите; както и
- по-голяма прозрачност на дейностите на енергийния пазар.

Европейският съвет подчерта и необходимостта от увеличаване на сигурността на доставките в дух на солидарност между държавите-членки.

В своята Резолюция за перспективите пред вътрешния пазар на газ и електроенергия, приета на 10 юли 2007 г., Европейският парламент изразява силна политическа подкрепа за обща енергийна политика като счита, че „разделянето на собствеността върху преносната инфраструктура е най-важният инструмент за насърчаването по недискриминационен начин на инвестициите в инфраструктурата, гарантирането на справедливи условия за достъп до мрежата за новите участници на пазара и прозрачността на пазара“. Същевременно Парламентът подчертава, че са необходими и

¹ COM(2007) 1.

други мерки и че разликите между пазарите на електроенергия и газ могат да направят наложително приемането на различни мерки за прилагане. Парламентът призовава също така и за засилено „сътрудничеството между националните регулатори на равнище ЕС, чрез организационна структура на ЕС, като начин за насърчаване на по-европейски подход към регулирането на трансграничните въпроси“.

Съветът на европейските енергийни регулатори (CEER) приветства Съобщението на Комисията от 10 януари и подкрепи призива за ново европейско законодателство за възобновяване на проекта за единен енергиен пазар. На 6 юни 2007 г. европейските енергийни регулатори публикуваха поредица от шест книги за вземане на позиция по основните въпроси в новото енергийно законодателство. Те подкрепиха по-конкретно предложенията на Комисията за засилено независимо регулаторно наблюдение на национално ниво и на ниво ЕС и за ефективно отделяне на преносните мрежи. Регулаторите отправиха изрична препоръка отделянето на собствеността върху преноса да бъде, по принцип, изискваният модел в новото законодателство на ЕС и да се прилага както към електроенергията, така и към природния газ.

Тези елементи бяха взети под особено внимание при изготвянето на настоящите предложения, които са представени по-долу.

1. ЕФЕКТИВНО ОТДЕЛЯНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ДОСТАВКА И ПРОИЗВОДСТВО ОТ ЕКСПЛОАТАЦИЯТА НА МРЕЖАТА

1.1. Съществуващите разпоредби за отделяне не са достатъчни за гарантиране на добре функциониращ пазар

Съществуващото законодателство изисква експлоатацията на мрежата да бъде правно и функционално отделена от дейностите по доставка и производство. Държавите-членки са спазили тези изисквания чрез прилагане на различни организационни структури. Няколко държави-членки са създали напълно отделно дружество за експлоатация на мрежата, докато други са създали юридически субект в рамките на едно интегрирано дружество. Изискванията за правно и функционално отделяне са допринесли положително за появата на конкурентни пазари на газ и електроенергия в няколко държави-членки.

Въпреки това, опитът показва, че когато операторът на преносна система е юридическо лице в рамките на едно интегрирано дружество, възникват три вида проблеми.

Първо, операторът на преносна система може да облагодетелства свързаните с него дружества, за разлика от трети конкурентни страни. В действителност, интегрираните дружества могат да използват активи на мрежата, за да затруднят достъпа на конкуренти. Причината за това е, че правното и функционално отделяне не разрешава основния конфликт на интереси в интегрираните дружества, при който свързаните с доставките и производството страни се стремят да максимализират своите продажби и пазарен дял, докато операторът на мрежа е длъжен да предлага недискриминиращ достъп на конкурентите. Този вътрешен конфликт на интереси е почти невъзможно да бъде контролиран чрез регулаторни мерки, тъй като е невъзможно да се проследи независимостта на оператора на преносна система в рамките на едно интегрирано дружество, без да се прибегва до изключително тежка и тромава регулация.

Второ, съгласно настоящите правила за отделяне, недискриминираният достъп до информация не може да бъде гарантиран, тъй като не съществува ефективен способ операторите на преносни системи да бъдат предпазени от съобщаване на чувствителна търговска информация на филиалите за производство или доставка на интегрираното дружество.

Трето, инвестиционните стимули в рамките на едно интегрирано дружество са деформирани. Вертикално интегрираните оператори на мрежи нямат стимули да развият мрежата в интерес на пазара, за да улеснят по този начин достъпа на нови фирми от областта на производството или доставките; напротив, те имат интерес да ограничат новите инвестиции, когато от тях биха се възползвали конкурентите им и когато те биха засилили конкуренцията на утвърдения лидер на неговия „национален пазар“. Вместо това, инвестиционните решения, взети от вертикално интегрирани дружества обикновено са пристрастни към нуждите на свързани с тях дружества за доставка. Такива дружества съвсем не са склонни да увеличат междусистемния капацитет или капацитета за внасяне на газ и по този начин да засилят конкуренцията на националния пазар на утвърдения лидер, в ущърб на вътрешния пазар.

Накратко, дружество, което остава вертикално интегрирано, има вътрешен стимул, от една страна, да не инвестира достатъчно в нови мрежи (като се опасява, че такива инвестиции биха подпомогнали успеха на конкуренти на „неговия“ национален пазар), а от друга – когато е възможно – да облагодетелства своите собствени дружества за пласмент що се отнася до достъпа до мрежата. Това вреди на конкурентоспособността на ЕС, както и на сигурността на доставките и пречи за постигане на неговите цели по отношение на климатичните промени и околната среда.

Инвестиционните данни от последните години показват следното: вертикално интегрираните дружества например инвестират значително по-малка част от своите приходи от трансгранични такси за претоварване в нови междусистемни връзки, отколкото напълно отделените дружества. Ефективното отделяне премахва онзи вид деформирани инвестиционни стимули, които са типични за вертикално интегрираните оператори на преносни системи. По този начин то насърчава сигурността на доставките. Комисията е забелязала, че ефективното отделяне на операторите на преносни системи насърчава тяхната инвестиционна дейност. Съответните държави-членки са привлекли впоследствие нови инвеститори в инфраструктурни обекти, които например изграждат терминали за втечен природен газ (LNG).

Освен това, цената на електроенергията на различните пазари през последните години демонстрира ползите от отделяне на собствеността: през последните десет години вертикално интегрираните дружества са повишили цените повече и са поддържали по-високи цени от напълно отделените дружества.

1.2. Следователно по-ефективното отделяне на операторите на преносни системи е наложително

Конкретното предложение в това отношение показва ясно, че предпочитаният вариант за Комисията остава отделянето на собствеността. На практика това означава, че държавите-членки трябва да гарантират, че едно и също лице или едни и същи лица не могат да упражняват контрол върху предприятие за доставка, ако едновременно с това имат каквито и да било интереси или упражняват каквито и да било права върху оператор на преносна система или върху преносна система. Тази разпоредба се прилага

и обратно, тоест контрол върху оператор на преносна система изключва възможността за притежаване на интереси или упражняване на права върху предприятие за доставка.

Съгласно тази опция е позволена ситуация, в която едно и също лице, например пенсионен фонд, има неконтролиращ миноритарен интерес както в оператор на преносна система, така и в предприятие за доставка. Въпреки това, този миноритарен акционер не може да има права на блокиращ глас и в двете предприятия, нито може да назначава членове в техните управителни съвети, нито е възможно едно лице да бъде член в управителните съвети и на двете дружества. Тази опция, поставяща ясно разграничение в собствеността между операторите на преносни системи и предприятията за доставка, е най-ефективният и сигурен начин за постигане на ефективно отделяне на преносната мрежа, а по този начин - за разрешаване на вътрешните конфликти на интереси.

За да приложат тази опция, държавите-членки могат да изберат следната форма, която да подпомогне пълната защита на интересите на акционерите във вертикално интегрираните дружества. Акциите на вертикално интегрираното дружество могат да бъдат разделени, от една страна, на акции на дружеството, притежаващо преносната система, и от друга, на акции на дружеството за доставка. Впоследствие тези акции могат да бъдат прехвърлени на акционерите в предишното вертикално интегрирано дружество.

Макар Комисията да смята, че отделянето на собствеността остава предпочитаната опция, тя все пак дава и алтернативна опция за държавите-членки, които са избрали да следват друг път. Тази опция, все пак, трябва да предоставя същата гаранция по отношение на независимостта на дейностите на въпросната мрежа и същото ниво на стимули за мрежата да инвестира в нова инфраструктура, от която могат да се възползват конкурентите. Тази опция, представляваща дерогация от основния подход за отделяне на собствеността, е позната като „независим оператор на система“. Тя позволява на вертикално интегрираните дружества да запазят собствеността върху своите мрежови активи, но изисква самата преносна мрежа да се управлява от независим оператор на система – предприятие или орган, напълно отделен от вертикално интегрираното дружество, който изпълнява всички функции на оператор на мрежа. В допълнение, за да се гарантира, че операторът остава и действа напълно независимо от вертикално интегрираното дружество, трябва да се упражняват регулиране и постоянно регулаторно наблюдение.

В някои случаи вертикално интегрираните дружества могат да бъдат принудени да се освободят от някои от своите активи, по-специално от преносните си мрежи, или да прехвърлят управлението на тези активи на трета страна, за да спазят предложените изисквания за ефективно отделяне. Но ако целта е да се гарантира пълната независимост на операторите на преносни системи, не изглежда да има алтернатива на предложените опции.

Двете опции се отнасят по един и същ начин както до сектора на газ, така и до този на електроенергия. Въпреки че Комисията признава, че като цяло в момента в сектора на електроенергия в ЕС има по-голям напредък при отделянето на собствеността, Комисията не е открила убедителен аргумент за прилагане на различен подход към двата сектора. По-конкретно, основният конфликт на интереси между дейностите по доставка и производство, от една страна, и експлоатацията и развитието на мрежата, от друга, се отнася в еднаква степен и за двата сектора. Още повече, ключът към

ключване на дългосрочни споразумения за снабдяване с производители на газ нагоре по веригата не е в собствеността върху мрежата, а в наличието на силен пазар. ЕС безспорно ще остане силно привлекателен пазар за доставка на газ, въпреки структурата на собствеността на изкупващите дружества които, след като бъдат ефективно отделени, ще могат да се съревновават за газ на равни начала. Освен това, Комисията признава, че транспортирането на газ, за разлика от преноса на електроенергия, включва физическото преместване на газови молекули по тръбопровод. Следователно операторът на преносна система има в по-голяма степен контрол при определяне на посоката на потоците и при използване на капацитета на системата. Това означава, че ефективното отделяне на газовите мрежи е поне толкова важно, колкото и това на електроенергийните мрежи.

Същевременно, с оглед насърчаване на инвестициите в нова енергийна инфраструктура на дружества за доставка и производство, настоящото предложение включва възможността за временна дерогация от правилата за отделяне на собствеността при изграждане на нова инфраструктура. Тази дерогация ще се предоставя отделно за всеки случай, като се вземат предвид икономиката на новата инвестиция, целите на вътрешния пазар, както и целта за сигурност на доставките.

Съгласно член 295 ЕО, предложението се отнася по един и същ начин както за частни, така и за публични дружества. Това означава, че независимо от своя публичен или частен характер, никое лице или група няма да може, самостоятелно или съвместно с други, да влияе върху състава на управителния съвет, гласуването или вземането на решения както на операторите на преносни системи, така и на дружествата за доставка и производство. Това гарантира, че дори дейностите по доставка и производство да са публична собственост, независимостта на публичния оператор на преносна система е гарантирана; тези предложения обаче не изискват от дружествата с държавна собственост да продадат своята мрежа на частни дружества. Например, за да спази това изискване, всяко частно юридическо лице или държавата може да прехвърли правата (които носят „влияние“) на друго публично или частно юридическо лице. Важното при всички случаи на извършване на отделяне е, че съответната държава-членка трябва да покаже, че на практика резултатите са действително ефективни и че дружествата функционират напълно отделно едно от друго, като по този начин предоставят равни условия в целия ЕС.

Най-накрая, за държави-членки, които нямат преносни системи за газ или електроенергия, а само разпределителни системи, разпоредбите за отделяне на собствеността върху преносните системи не се прилагат.

1.3. Въпроси, свързани с трети държави

Настоящото предложение изисква ефективното отделяне на операторите на преносни системи и на дейностите по доставка и производство не само на национално равнище, но и навсякъде в ЕС. Това означава по-конкретно, че никое дружество за доставка или производство, което действа някъде в ЕС, не може да притежава или управлява преносна система в която и да е друга държава-членка на ЕС. Това правило се отнася по еднакъв начин за компании от ЕС и извън ЕС.

Пакетът съдържа предпазни клаузи, които гарантират, че ако компании от трети държави желаят да придобият значителен интерес или дори контрол върху мрежа в ЕС, те ще трябва нагледно и недвусмислено да се съобразят със същите изисквания за

отделяне на собствеността, както европейските компании. Комисията може да се намеси, когато даден купувач не може да докаже пряката и непряката си независимост от дейностите по доставка и производство на енергия.

Нещо повече, добре функциониращите пазари и мрежи са от основно значение за конкурентоспособността на икономиката и за благосъстоянието на гражданите. Целта на настоящото предложение е да стимулира конкуренцията в европейските пазари на енергия и да стимулира правилното функциониране на тези пазари. В тази светлина е абсолютно необходимо – без да се накърняват международните задължения на Общността – да се гарантира, че всички икономически оператори, които действат на европейските пазари на енергия спазват и действат съобразно инвестиционните принципи на пазара. Ето защо Комисията предлага изискването лица от трети държави и трети държави да не могат да придобиват контрол върху преносна система на Общността или върху оператор на преносна система, освен ако това не е позволено в споразумение между ЕС и третата държава. Целта е да се гарантира, че дружествата от трети държави спазват същите правила, както по буква, така и по дух, които се отнасят за предприятия със седалище в ЕС, а не спрямо тях да се извършва дискриминация. Накрая, Комисията ще изготви бърз и задълбочен преглед на по-широките аспекти от външната енергийна политика на ЕС, резултатите от който ще бъдат публично достояние.

В заключение относно важния въпрос за отделянето, настоящите предложения за ефективно отделяне са необходима и решителна стъпка за постигане на интеграция на пазара в целия ЕС. В крайна сметка, тя може да подпомогне създаването на наднационални оператори на преносни системи, тъй като операторите вече не са спъвани от взаимното си недоверие. Но в същото време, ако се създадат наднационални преносни оператори, без да се гарантира пълната им независимост, съществува вероятност конкуренцията между свързаните с тях дружества за доставка и производство да бъде отслабена поради риска от сблъсък на интереси. При отсъствието на ефективно отделяне, такова сътрудничество би могло да предизвика опасения относно конкуренцията. Настоящите предложения включват в частност няколко допълнителни мерки за насърчаване интеграцията на пазара на ЕС, свързани по-конкретно с подобро сътрудничество между операторите на преносни системи.

2. УВЕЛИЧЕНИ ПРАВОМОЩИЯ И НЕЗАВИСИМОСТ НА НАЦИОНАЛНИТЕ РЕГУЛАТОРИ

2.1. Силни национални регулатори, които да упражняват надзор върху развитието на пазарите на електроенергия и газ

Съществуващите директиви за електроенергия и газ изискват от държавите-членки да създадат регулаторни органи. В някои държави-членки регулаторните органи са утвърдени органи със значителни правомощия и ресурси, които им позволяват да осигуряват добра регулация на пазара. В други държави-членки регулаторните органи са създадени наскоро и техните правомощия са по-слаби и разпръснати между различни органи. Задълбочените прегледи по държави, извършени от Комисията, разкриват тази липса на съгласуваност и, в много случаи, слабост на регулаторните органи.

Опитът на онези държави-членки, чиито пазари са отворени от няколко години, както и опитът на други сектори на комунални услуги, отворени за конкуренция, показват

еднозначно, че силните регулатори са необходими за един добре функциониращ пазар, по-специално що се отнася до използването на мрежовите инфраструктури.

Поради тези причини, настоящото предложение цели да увеличи правомощията на регулаторните органи. Най-напред, ще им бъде предоставен ясен мандат да си сътрудничат на европейско ниво, в тясно сътрудничество с Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори и с Комисията, за да осигурят конкурентен, сигурен и съхраняващ околната среда пазар на електроенергия и газ в Европейския съюз, както и ефективно отваряне на пазара за всички потребители и доставчици.

Второ, предлага се да бъдат увеличени правомощията им за регулиране на пазара, по-конкретно в следните области:

- следене на спазването от страна на операторите на преносни и разпределителни системи на правилата за достъп на трети страни, задълженията за отделяне, механизмите за балансиране, управление на претоварването и на междусистемни връзки;
- преглеждане на инвестиционните планове на операторите на преносни системи и изготвяне на оценка в годишния им доклад относно съвместимостта на инвестиционния план на операторите на преносни системи с десетгодишния европейски план за развитие на мрежата; следене на сигурността и надеждността на мрежата и преглеждане на правилата за сигурност и надеждност;
- следене на задълженията за прозрачност;
- следене на нивото на отваряне и конкуренция на пазара и насърчаване на ефективната конкуренция, съвместно с компетентните органи; както и
- гарантиране ефективността на мерките за защита на потребителите.

Електроенергията и природният газ се различават съществено от другите търгувани стоки, тъй като са продукти, основани на мрежа, които е невъзможно или скъпо да бъдат съхранявани. Това ги прави податливи на злоупотреби с пазара и поради това е необходимо регулаторният надзор върху предприятия, действащи на пазара на електроенергия и газ, да бъде увеличен. Ето защо е необходимо регулаторите да имат достъп до информацията относно оперативните решения на дружествата. Предложено е дружествата да бъдат задължени да съхраняват данните, свързани с техни оперативни решения, за срок от пет години на разположение на националните регулаторни органи, както и на разположение на органите за защита на конкуренцията и Комисията, така че тези органи да могат ефективно да контролират обвиненията в злоупотреба с пазара. Това ще ограничи обхвата на злоупотребата с пазара, ще увеличи доверието в пазара и по този начин ще стимулира търговията и конкуренцията.

Някои видове търговци (напр. банки) вече имат подобни задължения по силата на Директивата за пазари на финансови инструменти, а не би следвало да имат задължения към две страни. Ето защо, задълженията за съхранение на документацията следва да не накърняват и да бъдат в съответствие с действащото законодателство на Общността в областта на финансовите пазари. Регулаторите на енергийния пазар и на финансовите пазари трябва да си сътрудничат, за да могат да наблюдават съответните

пазари. Преди приемането на насоки, определящи изискванията за съхранение на документацията, Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори и Европейският комитет на регулаторите на ценни книжа (CESR) са поканени да сътрудничат на и да консултират Комисията относно съдържанието на тези насоки.

За да им бъде позволено да изпълняват своите задължения, на регулаторните органи ще бъдат предоставени правомощия да разследват, да изискват всяка необходима информация и да налагат възпиращи санкции. Те ще бъдат помолени да вземат изцяло предвид стремежа към енергийна ефективност при спазването на регулаторните си функции.

2.2. Видимата независимост на регулаторните органи поражда доверие в пазара

Независимостта на регулаторните органи е ключов принцип за доброто управление и необходимо условие за доверие в пазара. Съществуващото законодателство изисква регулаторните органи да бъдат напълно независими от интересите на газовата и електроенергийната промишленост. Въпреки това, в него не се посочва как да се постигне тази видима независимост и не се гарантира независимост от краткосрочни политически интереси.

Ето защо, както е подчертано от Европейския съвет в заключенията към пролетното му заседание на от 2007 г. и от Европейския парламент, увеличаването на независимостта на националните енергийни регулатори е приоритет.

Предлага се регулаторният орган да бъде правно обособен и функционално независим от други публични или частни субекти, а служителите му, както и членовете на управителния му съвет, да действат независимо от всякакви пазарни интереси и да не търсят, нито получават указания от нито едно правителство или друг публичен или частен субект. За тази цел се предлага регулаторните власти да притежават юридическа правосубектност, бюджетна независимост, необходимите човешки и финансови ресурси и независимо управление.

3. НЕЗАВИСИМ МЕХАНИЗЪМ ЗА НАЦИОНАЛНИТЕ РЕГУЛАТОРИ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО И ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ: АГЕНЦИЯТА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ЕНЕРГИЙНИТЕ РЕГУЛАТОРИ

3.1. Необходимо е положителният опит на ERGEG да премине в официална структура за сътрудничество

Въпреки че вътрешният пазар на енергия е постигнал значително развитие, съществуват пропуски в регулирането на трансгранични въпроси. За да разреши този въпрос, Комисията откри саморегулиращи се форуми като Флорентинския форум (за електроенергия) и Мадридския форум (за природен газ). Тези форуми събират на едно място заинтересованите страни, с цел да се засили сътрудничеството.

В допълнение на това, през 2003 г. Комисията създаде независима съвещателна група по въпросите на електроенергията и природния газ, наречена Европейска група на регулаторите в секторите на електроенергията и природния газ (ERGEG), която да улесни консултацията, координацията и сътрудничеството между националните

регулаторни органи в държавите-членки и между тези органи и Комисията, с оглед да се консолидира вътрешния пазар на електроенергия и природен газ. ERGEG се състои от представители на националните регулаторни органи.

Дейностите на ERGEG през последните години са допринесли положително за завършването на вътрешния пазар на газ и електроенергия чрез издаване на необвързващи насоки и отправяне на препоръки и мнения към Комисията. Въпреки това, откриването на саморегулиращи се форуми и създаването на ERGEG не даде истински тласък за разработването на общи стандарти и подходи, което е необходимо за превръщането в реалност на трансграничната търговия и развитието на първи регионални пазара и, накрая, на европейския енергиен пазар.

С течение на времето енергийният сектор става все по-сложен и обвързан с подробности и включва до голяма степен различни финансови интереси. Настоящият подход в рамките на ERGEG, който на практика се нуждае от съгласието на 27 регулатора и 30 оператора на преносни системи за постигане на споразумение, не носи достатъчно резултати. Той е довел до определен брой необвързващи кодекси и усилия за постигане на споразумения за общи подходи посредством „постепенно сближаване“, но не е довел до истински решения по трудните въпроси, които сега трябва да бъдат взети.

Понастоящем техническите правила, съгласно които трябва да работят електроенергийните дружества, „мрежови кодекси“, се различават напълно в различните държави и често дори в рамките на една-единствена държава-членка. За да бъдат интегрирани в енергийните пазари на ЕС, те трябва да преминат процес на сближаване и след това на хармонизация.

Комисията е оценила различните опции за организиране на изискваните задачи, включително дали Комисията ще бъде способна да изпълни тези задачи сама. Хармонизирането на тези въпроси, както и отбелязване на напредък в нова инфраструктура, не е задача, която обикновено попада в сферата на дейностите на Комисията. В действителност, Комисията никога не е извършвала подобна дейност. За тази цел са необходими съвместните усилия на експертния опит на 27-те национални регулаторни агенции (НРА); те са онези, които трябва да се съгласят да променят своите мрежови кодекси. На практика, само организация, извличаща своите правомощия от националните регулатори, може да обедини всички необходими ресурси на националните регулатори, което е наложително за постигане на успех по тези въпроси. Чрез своя Съвет на регулаторите – който се състои от националните регулаторни агенции – Агенцията може да разчита на състава на тези национални регулаторни агенции. Комисията не е в такава позиция.

Комисията е стигнала до заключението, че изискваните задачи могат да бъдат изпълнявани най-добре от отделна организационна структура, независима и извън рамките на Комисията. Това заключение е подкрепено както от пролетното заседание на Европейския съвет от 2007 г., така и от Европейския парламент².

² Европейският съвет се съгласява в своите заключения за създаването на независим механизъм за сътрудничество на националните регулатори и за вземане на решения за важни трансгранични въпроси, а приетият доклад на Видал Куадрас твърди, че ЕП „Приветства предложението на Комисията за засилване на сътрудничеството между националните регулатори на ниво ЕС, чрез

Ето защо бе обмислено създаването на силна мрежа от национални енергийни регулатори. Мрежата на органите за защита на конкуренцията, създадена през 2004 г. по силата на Регламент (ЕО) № 01/2003 на Съвета, служи за образец. Въпреки това, ще бъде необходимо създаването на автономни правомощия за Комисията в енергийния сектор (в момента тези правомощия съществуват единствено в областта на правилата за конкуренция). Правомощията на националните регулаторни агенции следва да бъдат, при всяко положение, разширени и хармонизирани.

Освен това, би могъл да бъде приложен моделът на системата на европейските централни банки, но той не притежава правна основа в Договора. Такъв модел просто би изисквал изменение на Договора.

Ето защо Комисията стигна до заключението, че ако трябва да бъде създадена независима организация, която да може да дава предложения на Комисията относно решения, които включват решения по същество, и да взема самостоятелни регулаторни решения, обвързващи за трети страни относно подробни технически въпроси, отнесени към тях, единственото разрешение би било да се създаде Агенция.

Основните предложени задачи ще допълват на европейско ниво регулаторните задачи, изпълнявани от националните регулатори. Структурата следва да предостави рамка за сътрудничество на националните регулатори, регулаторен преглед на сътрудничеството между операторите на преносни системи и компетентност за вземане на самостоятелни решения по отношение на инфраструктура на територията на повече от една държава-членка. Този анализ отразява принципите, заложили от Комисията в проекта за Междуйнституционално споразумение относно действащата рамка за Европейските регулаторни агенции³, по-специално що се отнася до правомощията за приемане на индивидуални решения, които са правно обвързващи за трети страни.

Следното предложение се позовава също и на опцията „ERGEG+“, спомената в Съобщението на Комисията от 10 януари 2007 г. за „Енергийна политика за Европа“⁴.

3.2. Основни задачи на предложената Агенция за сътрудничество между енергийните регулатори

Агенцията ще допълва на европейско ниво регулаторните задачи, изпълнявани на национално ниво от регулаторните органи чрез:

- *Предоставяне на рамка за сътрудничество между националните регулатори.* Предлага се да се подобри разрешаването на трансгранични ситуации. Агенцията ще изготви процедури за сътрудничество между националните регулатори, по-специално ще се отнася до обмена на информация и до разпределяне на

организационна структура на ниво ЕС, като начин за насърчаване на по-европейски подход към регулирането на трансграничните въпроси; подчертава, че Комисията следва да играе решаваща роля, като в същото време не накърнява независимостта на регулаторите; вярва, че решенията на регулаторите относно специфично определени технически и търговски въпроси следва да бъдат вземани при пълна осведоменост, като се имат предвид, когато е целесъобразно, гледните точки на операторите на преносни системи и други заинтересовани страни, и следва да бъдат правно обвързващи.“

³ COM(2005) 59.

⁴ ОВ С [...], [...] г., стр. [...].

компетенциите, когато е засегната повече от една държава-членка. Тази рамка ще насърчава и регионалното сътрудничество между националните регулатори.

- *Регулаторен надзор върху сътрудничеството между операторите на преносни системи.* Агенцията ще е отговорна за наблюдение и преглед на дейностите на Европейската мрежа от оператори на преносни системи за електроенергия и на Европейската мрежа от оператори на преносни системи за природен газ. По-конкретно, тя ще се занимава с поставяне на приоритети чрез работната програма на Мрежите, с преглед на техния 10-годишен инвестиционен план, както и с подготовката на технически и пазарни кодекси. Прегледът на инвестиционния план не накърнява отговорността на операторите на преносни системи за технически повреди, определена съгласно националното законодателство. Що се отнася до техническите и пазарни кодекси, на Агенцията ще бъде предоставено правомощието да изисква от операторите на преносни системи да променят проектите си и да обърнат по-голямо внимание на някои специфични въпроси. Тя ще може също така да препоръчва Комисията да прави тези кодекси правно обвързващи, когато доброволното им прилагане от страна на операторите на преносни системи се оказва недостатъчно или неподходящо за някои въпроси. Агенцията може да предложи промяна на изготвения от преносните оператори проект или да предложи допълнителни разпоредби на Комисията. На практика този механизъм ще придобие формата на конструктивен и непрекъснат диалог между Агенцията, операторите на преносни системи и Комисията. Намесата на Агенцията ще е ключова за гарантиране, че сътрудничеството между операторите на преносни системи е ефикасно, прозрачно и полезно за вътрешния пазар.
- *Правомощия за вземане на самостоятелни решения.* С оглед разрешаването на специфични трансгранични въпроси, се предлага на Агенцията да бъдат предоставени правомощия за вземане на самостоятелни решения за молби за освобождаване⁵ относно инфраструктурни активи от европейско значение и за режима на регулиране, приложим към инфраструктура върху територията на повече от една държава-членка. В допълнение, Агенцията ще може да взема специфични решения по отношение на индивидуални технически въпроси, когато такива са отнесени към Агенцията съгласно специфичните насоки, приети в съответствие с Директивите за газ и електроенергия, по процедурата по комитология.
- *Обща съвещателна роля.* Като цяло Агенцията ще има съвещателна роля по отношение на Комисията за въпроси, свързани с регулирането на пазара, и ще може да дава необвързващи насоки, с цел популяризиране на добри практики сред националните регулатори. Тя ще разполага и с правомощия да преразглежда, отделно за всеки случай, в светлината на изпълнителните мерки, приети от Комисията при прилагане на общностното законодателство в сектора на природния газ и електроенергията, всякакви решения, взети от национален регулаторен орган, които се отразяват пряко върху вътрешния пазар, и да дава мнение на Комисията.

Въпреки че нейните правомощия не могат да бъдат разширени, така че да обхващат и нормативните решения (като формалното приемане на задължителни насоки), като цяло новата Агенция ще играе ключова роля в изготвянето и прилагането на правилата за европейските пазари на газ и електроенергия.

⁵ Както е посочено в член 22 от Директива 2003/55/ЕО и в член 7 от Регламент (ЕО) № 1228/2003.

3.3. Управление на предложената Агенция за сътрудничество между енергийните регулатори

Институционалната рамка и принципите на управление на Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори се основават като цяло на стандартните правила и практики за регулаторни агенции на Общността.

При все това, трябва да се вземе предвид необходимостта от независимост на регулаторните функции. За тази цел, освен управителен съвет, отговорен за всички административни и бюджетни въпроси, се предлага да се създаде и Съвет на регулаторите, който да отговаря за всички регулаторни въпроси и решения. Директорът, назначаван от управителния съвет след консултиране със Съвета на регулаторите, ще бъде избран от списък, приет от Комисията. Директорът ще представлява Агенцията и ще бъде отговорен за оперативното управление. В допълнение, структурата на Агенцията предвижда Апелативен съвет, който е компетентен да обработва жалби срещу приети от Агенцията решения.

3.4. Финансови аспекти

Предложено е Агенцията да има, предвид поверените ѝ задачи, ограничен персонал от 40-50 души. Тази оценка се основава на обширния анализ за нуждата от персонал на националните регулаторни органи и внимателен анализ на минималните ресурси, необходими за изпълнение на предложените задачи, по-конкретно в светлината на възможността за използване на ресурси от националните регулаторни органи за подпомагане работата на Агенцията. Предложеният персонал съответства на нуждите на тези органи⁶. Както бе споменато по-горе, ако Комисията се опита да изпълнява задачите на Агенцията, броят на необходимия персонал би бил много по-голям.

Общите годишни разходи на Агенцията се оценяват на приблизително € 6-7 милиона на година, от които € 5 милиона за персонал (вземат се средните разходи на човек от персонала на Европейската комисия, т.е. € 0,117 милиона на година, които включват и разходи, свързани със сгради и други административни разходи), € 1 милион за оперативни разходи (срещи, проучвания, както и разходи за превод, публикуване и връзки с обществеността) и останалата част за капиталови разходи (свързани с придобиването на движимо имущество и сродни разходи) и разходи за командировки.

Годишните разходи на Агенцията ще бъдат финансирани от Общността. Агенцията има ограничени приходи, произтичащи от такси, плащани от трети страни, които се налагат, когато Агенцията взема някои решения.

3.5. Ролята на Комисията

По принцип има три различни предпазни клаузи, които гарантират позицията на Комисията и ролята ѝ като пазител на Договора.

Най-напред, ако Агенцията вземе решение, то ще бъде обвързващо единствено за специфични технически ситуации, изрично предвидени в регламента и директивите или предоставени за всеки отделен случай чрез обвързващи насоки. Извън тази рамка Агенцията не разполага с политическа свобода на действие.

⁶ Към Обяснителния меморандум ще бъде приложена схема на организационната структура.

Второ, ако сътрудничеството между операторите на преносни системи или решенията на националните регулаторни агенции заплашват ефективната конкуренция и ефикасното функциониране на пазара, Комисията бива незабавно уведомявана от Агенцията и може впоследствие да приеме необходимите мерки за регулиране на ситуацията. Комисията може да реши да действа и по собствена инициатива.

Трето, когато трябва да се вземе решение по същество, това може да бъде направено единствено от Комисията. В тези случаи Агенцията има единствено подготвителна и съвещателна роля. Правният отдел на Комисията е разгледал внимателно този текст, за да се увери, че Агенцията няма право на свобода на действие при решения по същество.

Освен това, Комисията е тази, която чрез приемането на обвързващи насоки определя в подробности ролята на Агенцията.

4. ЕФИКАСНО СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ОПЕРАТОРИТЕ НА ПРЕНОСНИ СИСТЕМИ

4.1. Необходимо е засилено сътрудничество между операторите на преносни системи за интеграция на пазарите на електроенергия и газ

За да може да бъде осъществена интеграцията на пазара, е необходимо и ефективно сътрудничество между операторите на преносни системи (ОПС) и ясна и стабилна регулаторна рамка, включително координация на регулирането. Необходимо е правилата за достъп до мрежата и оперативните правила да бъдат съвместими, необходим е ефективен обмен на информация между операторите на преносни системи и добра координация на новите инвестиции за увеличаване на междусистемните капацитети. Операторите на преносни системи на газ и електроенергия вече си сътрудничат по своя инициатива в съществуващи структури като Европейски оператори на преносни системи (ETSO) и Европейски оператори на преносни системи за природен газ (GTE). Те си сътрудничат по оперативни въпроси на регионално ниво и участват в технически организации като Съвета за координиране на преноса на електроенергия (UCTE) и Обединението за координация на обмена на енергия (EASEE—gas). Тези многопластови инициативи за сътрудничество са допринесли значително за вътрешния пазар и са подобрили ефикасността и сигурността на мрежите.

Същевременно, това доброволно сътрудничество има своите граници, както става ясно например от аварии в мрежата и временно прекъсване на електричеството, дължащи се на лоша координация на работата на мрежата или на липсващи връзки в електроенергийните и газовите мрежи, както и на трудности при предлагането и постигането на споразумение относно общи технически стандарти. Ето защо се предлага на преносните оператори да бъде възложена задачата да засилят сътрудничеството помежду си в някои ключови области, като се съсредоточат върху следните основни въпроси.

– *Разработване на пазарни и технически „кодекси“.* За интеграцията на пазарите на газ и електроенергия са необходими редица съгласувани технически и пазарни кодекси. Днес тези кодекси съществуват на национално равнище, както и под формата на препоръки на организации като UCTE или EASEE-gas. Проблемът с настоящата ситуация има три аспекта: първо, съществуващите правила не обхващат всички области, които трябва да бъдат хармонизирани, за да се постигне

интегрирано функциониране на пазара, второ, често националните кодекси не са съвместими един с друг и трето, те често не са правно обвързващи или задължаващи. Примери за тези кодекси са оперативния наръчник за сигурност и надеждност на преносните мрежи на електроенергия на UCTE и препоръките на EASEE-gas за качеството на природния газ.

- Предложението запазва доброволния процес при операторите на преносни системи като практичен начин за разработване на подробни технически и пазарни кодекси. Често тези кодекси са технически сложни и трябва да има ефикасен процес за промяната им при необходимост. Предложението добавя силен регулаторен надзор върху съдържанието и наблюдаването на спазването и изпълнението на тези правила от националните регулаторни органи, Агенцията и/или Комисията, в зависимост от характера на въпросното предложение. Когато операторите на преносни системи не успяват да постигнат споразумение за необходимите технически и пазарни кодекси или когато не ги прилагат, тези правила могат да бъдат приети чрез процедурата по комитология по предложение на Комисията.
- Настоящото предложение определя общо единадесет основни области на сътрудничество. Годишната работна програма на Европейската мрежа от оператори на преносни системи (виж глава 1.2), изготвена след консултация с всички заинтересовани страни и с новата Агенция за сътрудничество между енергийните регулатори (виж глава 3), ще определи приоритетите и ще обясни по-подробно какви технически и пазарни кодекси са необходими. Сътрудничеството между операторите на преносни системи следва да включва и наблюдаване на прилагането на техническите и пазарни кодекси.
- *Научноизследователска и иновационна дейност от общ интерес:* Сътрудничеството между операторите на преносни системи следва да създаде рамка за идентифициране, финансиране и управление на научноизследователската и иновационната дейност, необходима за стимулиране на стабилното техническо развитие и еволюция на европейските мрежи за електроенергия и газ, по-конкретно за да насърчи сигурността на доставките и енергийната ефективност, както и за да позволи навлизането на нисковъглеродните технологии.
- *Координация на експлоатацията на мрежата.* Сътрудничеството между операторите на преносни системи включва общата експлоатация на мрежи съгласно установените пазарни и технически кодекси. То се отнася също така и до обмена на оперативна информация за мрежата и координираното публикуване на информация за достъп до мрежата, например чрез обща платформа за прозрачност.
- *Планиране на инвестициите.* За да се осигури достатъчен капацитет за пренос, който да задоволи търсенето и да интегрира националните пазари, операторите на мрежи ще се нуждаят от координирано дългосрочно планиране на развитието на системата, за да планират инвестициите в мрежи и да наблюдават развитието на капацитетите на преносните мрежи. Идеята е, че Европейската мрежа от оператори на преносни системи ще публикува планове за развитие на мрежата, за да включи моделирането на интегрираната мрежа, сценарий на развитие и оценка на устойчивостта и предавателната способност на интегрираната система. Тези планове за развитие следва да бъдат насочени към бъдещето (напр. поне за 10 години напред), така че да позволят ранното откриване на инвестиционни пропуски, по-специално като се имат предвид трансграничните капацитети.

За последните две от тези задачи по-конкретно, регионалните инициативи играят положителна роля за интегрирането на пазара. Сътрудничеството между операторите на преносни системи на европейско ниво трябва непременно да бъде допълнено на регионално ниво, за да се гарантира действителен практически напредък, оптимално управление на мрежата⁷ и целесъобразно планиране и реализиране на инвестициите. Регулаторната рамка следва да насърчава развитието на регионални инициативи между операторите на преносни системи и регулаторните органи, както е например случаят с Регионални инициативи, водени от ERGEG, и инициативи като Петстранния форум в Северозападна Европа и както се препоръчва от главните заинтересовани страни, като Eurelectric.

4.2. Подобен механизъм за сътрудничество

Важно е структурите за сътрудничество на операторите на преносни системи да получат пълно признание на европейско равнище, че имат властта за извършване на гореспоменатите задачи. За тази цел, Комисията официално ще повери тези задачи на Европейските мрежи от оператори на преносни системи (на газ и електроенергия).

Подобно на дружествата, операторите на преносни системи трябва да бъдат прозрачни относно начина, по който си сътрудничат. Сътрудничеството може да се гради върху съществуващи структури като GTE и ETSO. Въпреки това, задачите и отговорностите, наложени на операторите на преносни системи означават, че ще има нужда от постоянна структура за сътрудничество на централно ниво, както за организирането, така и за практическите инструменти за планиране и експлоатиране на мрежите.

Агенцията за сътрудничество на енергийните регулатори ще наблюдава как Европейската мрежа от оператори на преносни системи изпълнява възложените ѝ задачи.

Намесата и консултацията на заинтересованите страни, като например производители, доставчици, клиенти и оператори на разпределителни системи ще се превърнат в стандартна практика за операторите на преносни системи от началото на работата им по определен въпрос. За тази цел, консултации със заинтересовани страни ще бъдат правени при всеки проект на пазарен или технически кодекс, изготвян от операторите на преносни системи, и ще им бъде давана възможността да отправят забележки относно годишната работна програма на операторите на преносни системи. Агенцията ще упражнява надзор върху правилното протичане на консултацията.

5. ПОДОБРЯВАНЕ НА ФУНКЦИОНИРАНЕТО НА ПАЗАРА

Настоящото предложение цели също така да усъвършенства законодателната рамка с цел да улесни достъпа на трети страни до ключова инфраструктура, да увеличи прозрачността на пазара, да засили пазарната интеграция и да подобри достъпа за клиенти на дребно.

⁷ Например, ясно е, че в областта на електроенергетиката определянето на техническите кодекси трябва да бъде установено за всяка синхронизирана зона за някои въпроси.

5.1. Режим на освобождаване

Настоящото законодателство позволява ключова нови инфраструктурни съоръжения да бъде освободена от правилата за регулиран достъп на трети страни за неопределен период от време. Няколко инфраструктурни съоръжения бяха изградени или са в процес на изграждане, включително междусистемни връзки за газ и електроенергия и съоръжения за втечен природен газ, възползвайки се от тази възможност. По този начин бе постигнат напредък с проекти, които са благоприятствали сигурността на доставките и конкуренцията. Същевременно досегашният опит показва, че предприемачите, регулаторните органи и Комисията могат да извлекат полза от рационализирането на процедурата по кандидатстване и получаване на освобождавания, както и от изясняването на някои от условията. Ето защо Комисията предлага да изготви насоки, които да подпомогнат кандидатите и регулаторите при прилагане на условията за освобождаване. За да се гарантира оптималното използване на инфраструктурата от пазара, се предлага да се направят общоприложими минималните изисквания по отношение на разпоредбите за разпределение на капацитети и управление на претоварването за новата инфраструктура, които досега са били прилагани за всеки отделен случай.

5.2. Прозрачност

Вътрешният пазар на електроенергия и газ страда от липсата на ликвидност и прозрачност, което пречи на ефективното разпределение на ресурсите, ограничава възможностите за хеджиране на рискове и навлизането на нови участници. Доверието в пазара, неговата ликвидност и броят участници на пазара трябва да бъдат увеличени, като се увеличи наличната информация за пазара.

Настоящите изисквания спрямо прозрачността се съсредоточават върху публикуването на капацитета на мрежата, така че участниците на пазара да могат да виждат дали има наличен капацитет и дали целият наличен капацитет се предлага на пазара. Същевременно участниците на пазара трябва да имат и еднакъв достъп до информацията, която определя измененията на цените на едро.

В момента участниците, които са отговорни за по-голямата част от потока на газ и електроенергия, и които притежават повечето активи на пазара, имат по-голям и по-добър достъп до информация, отколкото новите участници. В областта на електроенергия съществуват изисквания под формата на насоки, приложени към регламента, определящ изискванията за прозрачност при производството на електроенергия, но в момента не съществуват подобни изисквания по отношение на природния газ. Ето защо се предлага изискванията за прозрачност да обхванат и запасите от газ, прогнозите за търсене и предлагане, разходите за балансиране на системата и търгуването.

Правилното и пълното прилагане на тези изисквания трябва да бъде контролирано и следено от националните регулаторни органи и следователно техните правомощия трябва да бъдат съответно увеличени.

Що се отнася до прозрачността при дериватите и финансовите инструменти, за които тези предложения не предвиждат допълнителни изисквания за съответните дружества, Комисията ще разгледа този въпрос в подробности и ще стигне до заключение към средата на 2008 г. Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори и

Европейският комитет на регулаторите на ценни книжа са поканени да си сътрудничат при по-пълното проучване и консултация по въпроса дали сделките с договори за доставка на газ и електроенергия и газови и електроенергийни деривати трябва да подлежат на предварителни или последващи изисквания за прозрачност.

5.3. Достъп до хранилища

Съгласно съществуващата директива за вътрешния пазар на газ, когато хранилището е съоръжение от основно значение за доставките за клиенти, операторите на хранилища трябва да предоставят достъп на трети страни. Държавите-членки следва да изберат дали да осигурят достъп до тези съоръжения за съхранение по условия, определени от регулатора, или като задължат операторите на системи за съхранение да договорят условия за достъп с клиентите. Изискванията в директивата се ограничават до принципни положения и предоставят голяма свобода на държавите-членки при определяне на тяхната регулаторна рамка. Впоследствие тези принципи придобиха облик чрез Мадридския форум, по време на който всички участници се съгласяват доброволно да спазват „Насоки за добри практики при даване на достъп на трети страни за оператори на системи за съхранение“ (GGPSSO). ERGEG обаче стигна до заключението, че цялостното прилагане на тези насоки е слабо.

За да бъдат ефективно прилагани насоките, Комисията предлага четири мерки:

- Принципите в насоките да се направят правно обвързващи и да се позволи подробно прилагане на насоките посредством процедурата по комитология;
- Да се осигури правно и функционално отделяне на операторите на хранилища, които са част от предприятията за доставка;
- Да се увеличат правомощията на националните регулаторни органи за упражняване на надзор върху достъпа до хранилища;
- Да се изисква яснота на регулаторния режим, който се прилага към съоръженията за съхранение.

За да се направят насоките правно обвързващи, обхватът на регламента ще бъде разширен, за да определи по какъв начин операторите на хранилища трябва да предоставят услуги за достъп на трети страни, как те ще разпределят капацитета и как ще управляват претоварването. Той ще определи също така и изискванията за прозрачност и ще предложи мерки за изграждане на вторичен пазар на складов капацитет. Тези правила следва да гарантират, че целият складов капацитет, достъпен за трети страни, се предлага на пазара по недискриминиращ и прозрачен начин и че презапасяването с капацитет силно се обезкуражава. Тези правила ще гарантират и спазването на предложените минимални изисквания за освободените инфраструктурни обекти.

Чрез изискването за правно и функционално отделяне на операторите на системи за съхранение, ефективният достъп до хранилища ще бъде значително увеличен. Фактът, че в настоящия момент доставчиците трябва да се обърнат към своите конкуренти, за да сключат договор за пространството за съхранение, от което се нуждаят, не увеличава доверието в пазара и е сериозна пречка за навлизането на нови участници. Изискването за отделени оператори на системи за съхранение ще подобри тази ситуация и ще

позволи на конкурентите и регулаторите да следят дали целият наличен капацитет се предлага на пазара.

Комисията предлага да премахне двусмислието, което съществува спрямо съотношението на капацитета за съхранение, предлаган на пазара, като изисква от всички държави-членки да определят общодостъпни критерии за това кога и как се прилага достъпът за трети страни до хранилища. Впоследствие регулаторът е този, който има задачата да контролира дали тези критерии се прилагат правилно към всички хранилища.

5.4. Достъп до терминали за втечен природен газ

Ролята на втечения природен газ в доставките на газ за Европейския съюз става все по-важна и понастоящем се планират или са в процес на осъществяване много инвестиции в терминали за втечен природен газ. Поради тази причина са необходими прозрачни правила за достъп до терминали за втечен природен газ. Регулаторите са установили необходимостта, а ERGEG е изготвила насоки с цел създаване на общ подход към достъпа на трети страни до терминали за втечен природен газ.

Въпреки че много от изградените терминали за втечен природен газ са се възползвали от възможността за освобождаване от достъп на трети страни и регулаторна намеса по член 22 от Директивата, има терминали за втечен природен газ, към които се прилагат правилата за достъп на трети страни. Тъй като настоящата директива налага единствено общото изискване достъпът да бъде регламентиран, това оставя място за различно тълкуване сред държавите-членки. Освен това, освобождаването по член 22 е винаги временно и когато периодът на освобождаване изтече, терминалите за втечен природен газ ще станат регулирани. Ето защо Комисията предлага да наложи по-ясно определени правила за достъп на трети страни до терминали за втечен природен газ. За да се направят насоките правно обвързващи, обхватът на регламента ще бъде разширен, за да определи по какъв начин операторите на терминали за втечен природен газ следва да предоставят услуги за достъп на трети страни, как те ще разпределят капацитета и как ще управляват претоварването. Той ще определи също така и изискванията за прозрачност и ще предложи мерки за изграждане на вторичен пазар на капацитет на терминал. Тези правила ще гарантират и спазването на предложените минимални изисквания за освободените инфраструктурни обекти.

5.5. Дългосрочни споразумения за доставка

Двустранните договори за доставка надолу по веригата дават възможност на енергоемките отрасли да придобият по-предвидими цени. Същевременно такива споразумения крият риск от изключване на крайните звена на пазара и, по този начин, от ограничаване на конкуренцията. За да се намали несигурността на пазара, в следващите няколко месеца Комисията ще предостави подходящи напътствия за съвместимост на дългосрочните двустранни договори за доставка надолу по веригата със законодателството на ЕО в областта на конкуренцията.

5.6. Рамка за постепенното изграждане на европейски пазар на дребно

Нито в пазара на електроенергия, нито в пазара на газ е все още възможно да се говори за европейски пазар на дребно (домакинства и малки предприятия), тъй като потребителите, въпреки че имат избор, са все пак принудени да избират доставчик,

установен в същата страна. Установяването на истински европейски пазар за крайните потребители е главната цел на вътрешните пазари на електроенергия и газ: той е необходим за създаване на конкурентни пазари и за постигане на максимална ефикасност. Либерализацията на пазара на дребно е важна, за да се гарантира, че всички граждани на ЕС ще се възползват от конкуренцията. Ако либерализацията се прилага само към големи потребители, ще се окаже, че европейските домакинства субсидират тяхната промишленост и инвестиционните сигнали за ново производство и доставка на енергия ще бъдат изкривени. От 1 юли 2007 г. всички пазари на дребно в ЕС са отворени за конкуренция, но на практика много потребители са обвързани с историческите си доставчици поради липсата на изискваната подходяща правна рамка. Европейски пазар на дребно може да бъде изграден единствено поетапно. За да стимулира този процес, Комисията възнамерява да открие форум за пазара на дребно, по подобие на положителния опит от Флорентинския и Мадридския форум. Този форум ще позволи вниманието да се насочи към специфични въпроси от пазара на дребно и ще служи за платформа на заинтересовани страни за насърчаване изграждането на пазар на дребно върху територията на целия ЕС. Форумът ще предостави насоки относно предлаганите задължения към държавите-членки и регулаторните органи за установяване на ясни правила за конкуренцията в пазара на дребно, с цел постепенно хармонизиране на пазарните правила за позволяване на трансгранични пазари на дребно.

Добре функциониращите пазари на дребно ще играят важна роля и за повишаване на осведомеността на хората за потреблението на енергия в домакинството и за разходите за енергия, тъй като всички мерки за намаляване на емисиите на въглероден двуокис изискват подкрепа от страна на домакинствата. Конкуренцията в доставките за домакинствата ще увеличи тяхната осведоменост относно енергията. Същевременно настоящите практики, при които потребителите получават единствено крайната сметка за своето годишно потребление на енергия, не създават такава осведоменост, нито позволяват на доставчиците да развият конкурентни услуги, които правят разграничение между домакинствата със специфични нужди. Ето защо доставчиците трябва да дават повече информация, за да са сигурни, че потребителите са по-често осведомявани за своето потребление на енергия и разходи.

Очевидно е, че свободата на избор за потребителите трябва да бъде придружена от силни гаранции за правата на потребителите. Потребителите в неизгодно положение вече имат високо ниво на защита по силата на настоящата директива, за да им бъде осигурен достъп до енергията, от която се нуждаят за нормално съществуване. Тези мерки обаче са били неправилно прилагани в някои страни и, с цел да изясни рамката, Комисията предлага да определи някои обвързващи насоки. В същото време, Комисията предлага да увеличи правата на всички потребители, като освен всичко друго им дава правото да сменят доставчика си по всяко време и изисква от енергийните дружества да уредят сметките не по-късно от един месец след смяната на доставчика.

Най-накрая, Комисията е стигнала до заключението, че съществуващите правила за правно и функционално отделяне по отношение на операторите на разпределителни системи (ОРС) са достатъчни. Следователно тя не възнамерява да обхване операторите на разпределителни системи в правилата за отделяне на собствеността, разгледани в глава 4.

6. СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА СИГУРНОСТТА НА ДОСТАВКИТЕ

6.1. Наблюдаване на сигурността на доставките от страна на операторите на преносни системи

Важно е да се гарантира, че системите за електроенергия и газ могат да задоволят търсенето дори и по време на върхово потребление. При електроенергията това е възможно единствено когато има достатъчно производствен капацитет (адекватност на производството) и когато мрежата е способна да транспортира енергията от производителите до крайните потребители (адекватност на мрежата). При природния газ трябва да има достатъчно капацитет за внасяне и съхранение на газ.

Директива 2005/89/ЕО изисква от националните регулатори, с помощта на операторите на преносни системи, да докладват всяка година на Комисията относно сигурността на доставките на електроенергия. Директива 2004/67/ЕО изисква от държавите-членки да докладват за положението със сигурността на доставките на газ и за регулаторната рамка за повишаване на инвестициите в инфраструктура. Предложените изменения на Регламент (ЕО) № 1228/2003 и Регламент (ЕО) № 1775/2005 поставят задачата за изготвяне на прогнози за адекватността на системата за всяко лято и всяка зима, както и в дългосрочен план, на Мрежата от оператори на преносни системи. Необходима е европейска перспектива за вземане предвид на възможностите за износ и внос на електроенергия и газ при върхово потребление. Поради трансграничните потоци на електроенергия и газ във вътрешния пазар, перспективите трябва да бъдат изготвяни на европейско ниво.

6.2. Сътрудничество между държавите-членки

Законодателството на ЕС разполага с два инструмента, които разглеждат въпроса за сигурността на доставките на газ. Първо, с Директива 2003/55/ЕО се въвеждат общи задължения за наблюдение за държавите-членки. Второ, Директива 2004/67/ЕО се отнася конкретно до мерките за гарантиране сигурността на доставките на природен газ. С тази директива се създава Група по координацията на природния газ и се определя „Механизъм на Общността“ в случай на смущения в доставките.

Тези инструменти предвиждат координационна платформа. Те не определят целеви количества по отношение на сигурността на доставките, нито налагат задължение по отношение на запасите от газ. Най-накрая, те не осигуряват рамка за регионално сътрудничество в случай на сериозни смущения в доставките.

Директива 2004/67/ЕО е транспонирана едва наскоро от държавите-членки. Член 10 от нея предвижда най-късно до 19 май 2008 г. Комисията да докладва относно нейното прилагане и по-специално относно ефективността на инструментите и може да даде допълнителни предложения относно сигурността на доставките. По-конкретно, този доклад ще разгледа мерките за сигурността на доставките във връзка със запасите от газ.

За тази цел, като първа стъпка, настоящите предложения не променят Директива 2004/67/ЕО, а само разглеждат два въпроса:

- *Увеличени задължения за прозрачност на равнището на търговските запаси.* Всеки оператор на хранилище ще има задължението да публикува ежедневно данните за

обема на газа в помещенията си. Това задължение ще увеличи значително взаимното доверие за регионално и двустранно сътрудничество в случай на сериозни смущения в доставките.

- *Солидарност.* Предложено е държавите-членки да си сътрудничат за насърчаване на регионалната и двустранна солидарност. Целта на това сътрудничество е да реагира на ситуации, които биха могли преминават в сериозни смущения в доставките на газ за дадена държава-членка. Примери за подобно сътрудничество са рационализиране на националните мерки за действие при аварийни ситуации и изготвянето на практически аспекти за предоставяне на взаимна помощ. Ако е необходимо, Комисията ще приеме насоки за регионално сътрудничество за солидарност.

Предложение за

РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

за изменение на Регламент (ЕО) № 1228/2003 относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електроенергия

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност, и по-специално член 95 от него,

като взеха предвид предложението на Комисията⁸,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет⁹,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите¹⁰,

в съответствие с процедурата, предвидена в член 251 от Договора¹¹,

като имат предвид, че:

- (1) Вътрешният пазар на електроенергия, който бива постепенно създаван на територията на Европейския съюз от 1999 г. насам, е предназначен за предоставянето на реален избор за всички потребители в Общността, били те граждани или предприятия, на нови възможности за развиване на стопанска дейност и по-интензивна трансгранична търговия, с цел да се постигне повишаване на ефективността, конкурентни цени, по-високи стандарти на услугите, сигурност на доставките и устойчиво развитие.
- (2) Директива 2003/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и отменяща Директива 96/92/ЕО¹² и Регламент (ЕО) № 1228/2003 относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електроенергия¹³ на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. имат значителен принос за създаването на вътрешен пазар на електроенергия.

⁸ ОВ С [...], [...] г., стр. [...].

⁹ ОВ С [...], [...] г., стр. [...].

¹⁰ ОВ С [...], [...] г., стр. [...].

¹¹ ОВ С [...], [...] г., стр. [...].

¹² ОВ L 176, 15.7.2003 г. стр. 0037—0056.

¹³ ОВ L 176, 15.7.2003 г., стр. 1.

- (3) Въпреки това понастоящем на нито едно предприятие от Общността не може да бъде гарантирано правото да продава електроенергия във всяка държава-членка при условия на равнопоставеност, без дискриминация и пречки. По-специално, все още не съществува недискриминиран достъп до енергийната мрежа и еднакво ефективно ниво на регулативен надзор във всички държави-членки.
- (4) В Съобщението на Комисията до Европейския парламент и Съвета, озаглавено „Енергийна политика за Европа“¹⁴, се подчертава колко е важно да бъде завършен вътрешният пазар на електроенергия и да бъдат създадени условия на равнопоставеност за всички регистрирани в Общността предприятия от сферата на електроенергетиката. Съобщението на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно перспективите за вътрешния пазар на газ и електроенергия¹⁵ и Съобщението на Комисията „Разследване по силата на член 17 от Регламент (ЕО) № 1/2003 на европейските сектори на газ и електроенергия (окончателен доклад)“¹⁶ показват, че настоящите правила и мерки не осигуряват необходимата рамка за постигане на целта за добре функциониращ вътрешен пазар.
- (5) Регламент (ЕО) № 1228/2003 трябва да бъде променен в съответствие с тези съобщения, за да се подобри регулаторната рамка на вътрешния пазар на електроенергия.
- (6) По-специално, необходими са засилено сътрудничество и координация на операторите на преносни системи, за да се осигури нарастваща съвместимост на техническите и търговските кодекси за предоставяне и управление на ефективен достъп до трансграничните преносни мрежи, и за да се осигури координирано и ориентирано към бъдещето планиране и стабилно техническо развитие на преносната система в Общността при спазване на екологичните изисквания, и да се стимулира енергийната ефективност, научноизследователската и иновационната дейност, особено с оглед да се осигури навлизането на технологиите за производство на енергия от възобновяеми източници и разпространението на нисковъглеродните технологии. Операторите на преносни системи следва да експлоатират своите мрежи в съответствие с тези съвместими технически и пазарни кодекси.
- (7) За да се гарантира оптимално управление на преносната мрежа за електроенергия и да се направи възможна търговията и трансграничното снабдяване с електроенергия на крайните потребители в Общността, трябва да бъде създадена Европейска мрежа на операторите на преносни системи. Нейните задачи следва да бъдат изпълнявани при спазване на общностните правила за конкуренция, които остават приложими към решенията на Европейската мрежа от оператори на преносни системи. Нейните задачи следва да бъдат ясно определени и методите ѝ на работа такива, че да гарантират ефективност, представителност и прозрачност. Тъй като чрез подход на регионално равнище може да бъде постигнат по-ефективен прогрес, операторите на преносни системи следва да изградят регионални структури в рамките на цялостната структура на сътрудничество, като същевременно се уверяват, че резултатите на

¹⁴ COM(2007) 1.

¹⁵ COM(2006) 841.

¹⁶ SEC (2006) 1724.

регионално равнище са съвместими с кодексите и инвестиционните планове на общностно ниво. Сътрудничеството с подобни регионални структури предполага ефективно отделяне на дейностите по мрежата от дейностите по производство и доставка, при липсата на което регионалното сътрудничество между операторите на преносни системи носи риск от неконкурентно поведение.

- (8) Всички участници на пазара са заинтересовани от работата, която се очаква да бъде извършена от Европейската мрежа на операторите на преносни системи. Следователно процесът на консултация е от съществено значение и съществуващи структури, създадени за да го улесняват и направляват, като Обединението за координация на преноса на електроенергия (UCTE), следва да играят важна роля.
- (9) Наблюдението на пазара, предприето през последните години от националните регулаторни органи и от Комисията показва, че действащите изискванията за прозрачност и правилата за достъп до инфраструктурата, не са достатъчни.
- (10) Необходим е равен достъп до информация по отношение на физическия статус на системата, така че всички участници на пазара да могат да преценят цялостното състояние на търсенето и предлагането и да открият причините за промените на цените на едро. Това включва по-прецизна информация за производството на електроенергия, търсене и предлагане, капацитет на мрежата, потоци и поддръжка, балансиране и резервен капацитет.
- (11) За да се увеличи доверието в пазара, неговите участници трябва да бъдат сигурни, че неправомерното поведение може да бъде наказано. На компетентните органи следва да бъде дадена възможността ефективно да разследват обвиненията в злоупотреба с пазара. Ето защо е необходимо компетентните органи да имат достъп до данни, които дават информация за взетите от предприятията за доставка оперативни решения. На пазара на електроенергия много от тези решения се вземат от производителите, които следва да предоставят на компетентните органи достъп до тази информация за определен период от време. Дребните производители, които не са реално способни да изкривят пазара, следва да бъдат освободени от това задължение.
- (12) Конкуренцията за битови потребители изисква на доставчиците да не бъде пречено, когато искат да навлязат в нови пазари на дребно. Ето защо правилата и отговорностите, които управляват снабдителната верига, трябва да бъдат известни на всички пазарни субекти и също да бъдат хармонизирани, за да се задълбочи интеграцията на европейския пазар.
- (13) Инвестициите във нови важни инфраструктурни обекти следва да бъдат силно насърчавани, като едновременно с това се гарантира правилното функциониране на вътрешния пазар на електроенергия. За да се увеличи положителното въздействие на освободените междусистемни електропроводи за прав ток върху конкуренцията и сигурността на доставките, пазарните интереси трябва да бъдат подлагани на проверка по време на фазата на планирането и трябва да бъдат въведени правила за управление на претоварването. Когато междусистемните електропроводи за прав ток са разположени върху територията на повече от една

държава-членка, Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори, създадена с Регламент (ЕО) № ...¹⁷ следва да обработва молбата за освобождаване, за да се отчете по-добре трансграничното ѝ въздействие и да се улесни административната обработка. Освен това, предвид изключителния риск, свързан с тези големи инфраструктурни проекти, се предвижда за предприятията за доставка и производство да бъде направено временно изключение от правилата за пълно разделяне на дейностите по отношение на горепосочените проекти.

- (14) Съгласно разпоредбите на Регламент (ЕО) № 1228/2003/ЕО, трябва да бъдат приети някои мерки в съответствие с Решение 1999/468/ЕО на Съвета от 28 юни 1999 г., определящо процедурите по упражняване на изпълнителните правомощия, дадени на Комисията¹⁸.
- (15) Решение 1999/468/ЕО беше изменено с Решение 2006/512/ЕО, въвеждащо процедура по регулиране с упражняване на контрол за мерки от общ характер, целящи изменение на несъществени елементи на основен акт, приет в съответствие с процедурата, посочена в член 251 от Договора, включително чрез отмяна на някои от тези елементи или добавяне на нови несъществени елементи.
- (16) Съгласно съвместната декларация на Европейския парламент, Съвета и Комисията¹⁹ относно Решение 2006/512/ЕО, за да бъде тази нова процедура приложима към инструменти, приети в съответствие с процедурата, описана в член 251 от Договора, които са вече в сила, тези инструменти следва да бъдат променени в съответствие с приложимите процедури.
- (17) Що се отнася до Регламент (ЕО) № 1228/2003, на Комисията по-специално следва да бъде предоставено правото да приема насоките, които са необходими за осигуряване на минималната степен на хармонизация, нужна за постигането на целта на настоящия регламент. Тъй като това са мерки от общ характер, предназначени за изменение на несъществени елементи от Регламент (ЕО) № 1228/2003 и за допълване на Регламент (ЕО) № 1228/2003 с нови несъществени елементи, те следва да бъдат приети в съответствие с процедурата по регулиране с упражняване на контрол, предвидена в член 5а от Решение 1999/468/ЕО.
- (18) Регламент (ЕО) № 1228/2003 следва да бъде съответно изменен,

¹⁷ ОВ L...

¹⁸ ОВ L 184, 17.7.1999 г., стр. 23. Решение, изменено с Решение № 2006/512/ЕО (ОВ L 200, 22.7.2006 г., стр. 11).

¹⁹ ОВ С 255, 21.10.2006 г., стр. 1.

ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

Член 1

Регламент (ЕО) № 1228/2003 се изменя, както следва:

(1) В член 1 се добавя следният параграф:

„Този регламент има за цел също така да улесни появата на добре функциониращ и прозрачен трансграничен пазар на дребно, както и на добре функциониращ и прозрачен пазар на едро. Той предоставя механизми за хармонизиране на тези правила.“

(2) В член 2, параграф 2 се добавя следното определение:

з) „Агенция“ означава Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори, създадена с Регламент (ЕО) № ...²⁰“

(3) Добавят се следните членове от 2а до 2з:

„Член 2а

Европейска мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия

Всички оператори на преносни мрежи си сътрудничат на общностно ниво посредством създаването на Европейска мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия, за да се гарантира оптимално управление и стабилно техническо развитие на Европейската преносна мрежа за електроенергия.

Член 2б

Създаване на Европейска мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия

1. Най-късно до [...] операторите на преносни системи на електроенергия предават на Комисията и на Агенцията проектоустава, списъка с предлагани членове и проекта за процедурен правилник на бъдещата Европейска мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия, включително процедурния правилник за консултация с други заинтересовани страни.
2. В рамките на шест седмици от получаването им, Агенцията предоставя на Комисията мнението си относно проектоустава, списъка с членове и проекта за процедурен правилник.

²⁰

ОВ L...

3. Комисията дава становището си относно проектоустава, списъка с членове и проекта за процедурен правилник в рамките на 3 месеца от получаване на становището на Агенцията.
4. В рамките на 3 месеца от получаване на становището на Комисията, операторите на преносни системи създават Европейска мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия, приемат нейния устав и процедурен правилник и ги публикуват.

Член 2в

Задачи на Европейска мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия

1. Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия приема:
 - а) технически и пазарни кодекси в областите, посочени в параграф 3;
 - б) инструменти за съвместна експлоатация на мрежата и планове за научноизследователска дейност;
 - в) 10-годишен инвестиционен план, включително и прогноза за адекватността на производството, веднъж на всеки две години;
 - г) годишна работна програма;
 - д) годишен отчет;
 - е) годишна лятна и зимна прогноза за адекватността на производството.
2. Годишната работна програма по параграф 1, буква г) включва списък и описание на техническите и пазарни кодекси, план за съвместната експлоатация на мрежата и научноизследователски дейности, които следва да бъдат разработени през тази година, както и примерна програма.
3. Подробните технически и пазарни кодекси покриват следните области, в съответствие с приоритетите, посочени в годишната работна програма:
 - а) правила за сигурност и надеждност;
 - б) правила за свързване на мрежата и достъп;
 - в) правила за обмен на информация и разрешаване на спорове;
 - г) правила за оперативна съвместимост;
 - д) оперативни процедури при аварийни ситуации;
 - е) правила за разпределение на капацитета и за управление на претоварването;

- ж) правила за търговия;
 - з) правила за прозрачност;
 - и) правила за балансиране, включително правила за резервна мощност;
 - й) правила относно хармонизирани тарифни структури за транспортиране, включително локационни сигнали и правила за компенсация между операторите на преносни системи;
 - к) енергийна ефективност по отношение на електроенергийните мрежи.
4. Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия наблюдава прилагането на техническите и пазарни кодекси и въвежда резултата от тази своя дейност в годишния доклад, упоменат в параграф 1, точка д).
 5. Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия публикува 10-годишен инвестиционен план на мрежата на нивото на Общността веднъж на всеки две години. Този инвестиционен план включва моделиране на интегрираната мрежа, разработване на сценарии, доклад за адекватността на производството на енергия и оценка на устойчивостта на системата. Инвестиционният план се основава, по-конкретно, върху националните инвестиционни планове и върху Насоките за трансевропейските енергийни мрежи в съответствие с Решение № 1364/2006/ЕО на Европейския парламент и Съвета²¹. В инвестиционния план се откриват пропуски в инвестициите, най-вече по отношение на трансграничните капацитети.
 6. По молба на Комисията Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия съветва Комисията относно приемането на насоки, както е описано в член 8.

Член 2г

Наблюдаване от Агенцията

1. Агенцията следи изпълнението на задачите, посочени в член 2в, параграф 1 на Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия.
2. Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия предава на Агенцията проектите за технически и пазарни кодекси, проекта на 10-годишен инвестиционен план и проекта за годишна работна програма, включително информацията относно процеса на консултация.

Агенцията може да даде становището си на Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия в рамките на 3 месеца.

²¹ ОВ L 262, 22.9.2006 г., стр 1.

Агенцията дава надлежно обосновано становище на Комисията, когато счита, че проектът на годишна работна програма или проектът на 10-годишен инвестиционен план не гарантира недискриминация, ефективна конкуренция и ефикасно функциониране на пазара.

Член 2д

Създаване и оценка на технически и пазарни кодекси

1. След консултация с Агенцията, Комисията може да покани Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия, в рамките на разумен период от време, да подготви кодекси в областите, изброени в член 2в, параграф 3, когато счита, че такива кодекси са необходими за ефективното функциониране на пазара.
2. Агенцията дава надлежно обосновано становище на Комисията, когато счита, че:
 - а) някой технически или пазарен кодекс, приет от Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия в областите, изброени в член 2в, параграф 3 не гарантира недискриминация, ефективна конкуренция и ефективното функциониране на пазара;
 - б) Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия не успява да постигне съгласие, в рамките на разумен период от време, относно някой технически или пазарен кодекс от областите, изброени в член 2в, параграф 3;
 - в) операторите на преносни системи не прилагат някой технически или пазарен кодекс, приет от Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия в областите, изброени в член 2в, параграф 3.
3. Комисията може да приеме по собствена инициатива или по препоръка на Агенцията насоки в областите, изброени в член 2в, параграф 3, когато счита, че:
 - а) някой технически или пазарен кодекс, приет от Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия в областите, изброени в член 2в, параграф 3) не гарантира недискриминация, ефективна конкуренция и ефективно функциониране на пазара;
 - б) Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия не успява да постигне съгласие, в рамките на разумен период от време, относно някой технически или пазарен кодекс от областите, изброени в член 2в, параграф 3;
 - в) операторите на преносни системи не прилагат някой технически или пазарен кодекс, приет от Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия в областите, изброени в член 2в, параграф 3.

Тези мерки, целящи изменение на несъществени елементи от настоящия регламент чрез неговото допълване, се приемат в съответствие с процедурата по регулиране с упражняване на контрол, посочена в член 13, параграф 2.

4. Параграф 3 не накърнява правото на Комисията да приема и изменя насоки съгласно член 8.

Член 2е

Консултации

1. При изпълнението на своите задачи Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия прави обстойни консултации на ранен етап по открит и прозрачен начин, по-специално при подготвянето на техническите и пазарни кодекси и своята годишна работна програма, посочена в член 2в, параграфи 1 и 3, с всички необходими участници на пазара; консултацията включва предприятия за доставка и производство, клиенти, потребители на системата, оператори на разпределителни системи, включително подходящи (промишлени) асоциации, технически органи и платформи на заинтересовани лица.
2. Всички документи и протоколи от срещи по въпросите, посочени в параграф 1 са публично достояние.
3. Преди да приеме годишната работна програма и техническите и пазарни кодекси, посочени в член 2в, параграфи 1 и 3, Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия посочва бележките, получени по време на консултациите и как те са взети под внимание. Тя излага причините, когато бележките не са били взети под внимание.

Член 2ж

Разходи

Разходите, свързани с дейностите на Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия, споменати в членове 2а до 2з, се поемат от операторите на преносни системи и се вземат предвид при изчисляването на тарифите.

Член 2з

Регионално сътрудничество на операторите на преносни системи

1. Операторите на преносни системи установяват регионално сътрудничество в рамките на Европейската мрежа от оператори на преносни системи на електроенергия, за да подпомагат дейностите, споменати в член 2в, параграф 1.

По-конкретно, те публикуват регионален инвестиционен план на всеки две години и могат да вземат инвестиционни решения въз основа на него.

Регионалният инвестиционен план не може да бъде в противоречие с 10-годишния инвестиционен план, посочен в член 2в, параграф 1, буква в).

2. Операторите на преносни системи насърчават също така постигането на оперативни договорености, за да осигури оптимално управление на мрежата, и насърчават развитието на обмена на енергия, разпределението на трансграничен капацитет чрез закрити търгове и интегриране на механизмите за балансиране на резервна мощност.
3. Географската област, която всяка структура за регионално сътрудничество обхваща, може да бъде определена от Комисията. Тази мярка, целяща изменение на несъществени елементи от настоящия регламент чрез неговото допълване, се приема в съответствие с процедурата по регулиране с упражняване на контрол, посочена в член 13, параграф 2.

За тази цел, Комисията може да се консултира с Европейската мрежа от оператори на преносни системи за електроенергия и с Агенцията.“

- (4) Член 5 се изменя, както следва:

- а) Заглавието се заменя със следния текст: „Предоставяне на информация“;
- б) добавят се следните параграфи 4, 5 и 6:

„4. Операторите на преносни системи публикуват съответната информация за прогнозираното и фактическото търсене за наличието и фактическото използване на активи за производство и товар, за наличието и използването на мрежата и междусистемните електропроводи, и за балансирането на мощността и резервния капацитет.

5. Съответните участници на пазара следва да предоставят на операторите на преносни системи необходимата информация.

6. Дружества за производство, които притежават или експлоатират активи за производство, от които един има вграден капацитет от поне 250 MW, съхраняват на разположение на националния регулаторен орган, националния орган по конкуренцията и Комисията в продължение на пет години данните за всеки час и за всяка централа, които са необходими, за да се проверят всички оперативни решения за разпределяне и поведението на стоковите борси за електроенергия, търговете за междусистемни мощности, пазарите на резервни мощности и пазарите „на гише“. Информацията за всеки час и за всяка централа, която трябва да се съхранява, включва, но не се ограничава единствено до данни относно наличния производствен капацитет и предоставените резервни мощности, включително тяхното разпределение на ниво централа, по време на наддаването и по време на производството.“

(5) В член 6, параграф 6 се заменя със следния текст:

„6. Всички приходи в резултат от разпределението на междусистемните мощности следва да се използват за следните цели по приоритети:

- а) гарантиране на действителните наличности на разпределените мощности;
- б) мрежови инвестиции за поддържане и увеличаване на междусистемните мощности;

Ако приходите не могат да се използват за целите, изложени в буква а) или б), от алинея първа, те се поставят в отделна сметка до момента, в който могат да бъдат използвани за тези цели. В случай на независим оператор на система, всички оставащи доходи, след изпълнението на букви а) и б), се задържат от независимия оператор на система в отделна сметка, до момента, в който могат да бъдат изразходвани за целите, изложени в букви а) и б) от алинея първа.“

(6) Член 7 се заменя със следния текст:

„Член 7

Нови междусистемни електропроводи

1. Новите междусистемни електропроводи за прав ток между държавите-членки биха могли, при поискване, да бъдат освободени, за ограничен период от време, от разпоредбите на член 6, параграф 6 от настоящия регламент и членове 8 и 20 и член 23, параграфи 2, 3 и 4 от Директива 2003/54/ЕО при следните условия:“

- а) инвестициите трябва да засилват конкуренцията при доставките на електроенергия;
- б) степента на риск, свързан с инвестициите е такава, че те няма да бъдат осъществени, ако не бъде предоставено такова освобождаване;
- в) междусистемният електропровод трябва да бъде собственост на физическо или юридическо лице, което е отделено, поне по отношение на правната си форма, от операторите на системи, в рамките на чиито системи ще бъде изграден междусистемния електропровод;
- г) на ползвателите на този междусистемен електропровод се начисляват такси;
- д) след частичното отваряне на пазара, посочено в член 19 от Директива 96/92/ЕО, нито една част от капиталовите или оперативните разходи за междусистемния електропровод не са възвърнати от който и да било елемент от таксите за използване на преносните или разпределителни системи, свързани чрез междусистемния електропровод;

- е) освобождаването не вреди на конкуренцията и ефективното функциониране на вътрешния пазар на електроенергия или на ефективното функциониране на регулираната система, към която е свързан междусистемният електропровод.
2. Параграф 1 се прилага също така, при изключителни случаи, към междусистемните електропроводи за променлив ток, при условие че разходите и рисковете при въпросните инвестиции са особено високи, в сравнение с разходите и рисковете, които обикновено съпътстват свързването на две съседни национални преносни системи чрез междусистемен електропровод за променлив ток.
 3. Параграф 1 се прилага също и при значително нарастване на капацитета на съществуващите междусистемни електропроводи.
 4. Агенцията може, за всеки отделен случай, да взема решения за освобождаванията, посочени в параграфи 1, 2 и 3. Освобождаването може да покрива целия или част от капацитета на новия междусистемен електропровод или на съществуващия междусистемен електропровод със значително увеличен капацитет.

При вземането на решение за освобождаване, за всеки отделен случай, следва да се разгледа необходимостта от налагане на условия относно продължителността на освобождаването и недискриминиращия достъп до междусистемната връзка. При вземането на решение за тези условия, следва да се обърне особено внимание на допълнителния капацитет, който ще бъде изграден, или на промяната на съществуващия капацитет, времевия хоризонт на проекта и националните обстоятелства.

Преди предоставяне на освобождаване, Агенцията взема решение относно правилата и механизмите за управлението и разпределението на капацитет. Агенцията изисква правилата за управление на претоварването да включват задължението за предлагане на неизползван капацитет на пазара, и изисква на лицата, използващи съоръженията, да бъде позволено да търгуват с договорения си капацитет на вторичния пазар. При своята оценка на критериите, посочени в параграф 1, букви а), б) и е) от този член, Агенцията взема предвид резултатите от тази процедура за разпределение на капацитет.

Решението за освобождаване, включително всякакви условия, посочени във втората алинея, следва да бъде надлежно обосновано и публикувано. Агенцията се консултира със съответните регулаторни органи.

5. Агенцията незабавно изпраща на Комисията копие от всяка молба за освобождаване в момента на получаването ѝ. Агенцията незабавно уведомява Комисията за решението за освобождаване, заедно с цялата информация във връзка с решението. Тази информация може да бъде предоставена на Комисията в обобщена форма, което да даде възможност на Комисията да постигне добре обосновано решение. По специално, информацията следва да съдържа:

а) подробно изложени причините, на базата на които Агенцията е предоставила освобождаването, включително финансовата информация, обосноваваща необходимостта от освобождаване;

б) извършения анализ на ефекта върху конкуренцията и ефективното функциониране на вътрешния пазар на електроенергия в резултат на освобождаването;

в) причините за периода от време и дела от общия капацитет на междусистемния електропровод, за който се предоставя освобождаване;

г) резултатите от консултациите със съответните регулаторни органи.

6. В рамките на два месеца от получаването на уведомлението, Комисията може да вземе решение и да поиска от Агенцията да измени или отмени решението за освобождаване. Този срок започва да тече от деня след получаване на уведомлението. Двумесечният срок може да бъде удължен с още два месеца, когато Комисията поиска допълнителна информация. Този срок започва да тече от деня след получаване на цялата допълнителна информация. Двумесечният период може да бъде удължен и с едновременното съгласие на Комисията и на Агенцията. Ако поисканата информация не бъде предоставена в рамките на периода, предвиден в молбата, уведомлението се счита за оттеглено, освен ако преди изтичането си този период не е бил удължен с едновременното съгласие на Комисията и на Агенцията, или Агенцията, чрез обосновано изявление, не уведоми Комисията, че счита уведомлението за пълно.

Агенцията се съобразява с решението на Комисията за изменение или отмяна на решението за освобождаване в срок от четири седмици и информира съответно Комисията.

Комисията запазва поверителността на чувствителната търговска информация.

Одобрението на Комисията на решението за освобождаване губи силата си две години след приемането си, ако в рамките на този период изграждането на междусистемния електропровод все още не е започнало, и пет години след приемането си, ако в рамките на този период междусистемният електропровод не е станал оперативен.

7. Комисията може да приеме насоки за прилагането на условията, споменати в параграф 1 и за определяне на процедурата, която трябва да бъде следвана при прилагането на параграфи 4 и 5. Тази мярка, целяща изменение на несъществени елементи от настоящия регламент чрез допълването му, се приема в съответствие с процедурата по регулиране с упражняване на контрол, посочена в член 13, параграф 2.“

- (7) Добавя се следният член 7а:

„Член 7а

Пазари на дребно

За да се улесни появата на добре функциониращ и прозрачен трансграничен пазар на дребно на регионално и общностно равнище, държавите-членки гарантират, че ролите и отговорностите на операторите на преносни системи, операторите на разпределителни системи, предприятията за доставка и потребителите и, ако е необходимо, на други участници на пазара, са определени при спазване на договорните споразумения, задължението към потребителите, правилата за обмен на информация и разрешаване на спорове, собствеността върху данните и отговорността за отчитане.

Тези правила се оповестяват публично, създават се с цел да се хармонизира достъпа до трансгранични потребители и подлежат на преразглеждане от регулаторните органи.“

- (8) Член 8 се заменя със следния текст:

„Член 8

Насоки

1. Когато е целесъобразно, насоки, свързани с компенсаторния механизъм между операторите на преносните системи ще уточняват, в съответствие с принципите, изложени в членове 3 и 4:
 - а) подробности по отношение на процедурата за определяне кои оператори на преносни мрежи са длъжни да плащат компенсации за трансграничните потоци, включително разграничение между операторите на националните преносни системи, от които произхождат трансграничните потоци и системите, в които те свършват, в съответствие с член 3, параграф 2;
 - б) подробности по отношение на процедурата за плащане, която ще се следва, включително определяне на първия период от време, за който следва да бъде изплатена компенсация, в съответствие с втората алинея на член 3, параграф 3;
 - в) подробности по отношение на методологията за определяне на приетите трансгранични потоци, за които се дължи компенсация в съответствие с член 3, по отношение както на количество, така и на типа на тези потоци, както и определяне на величините на тези потоци като произхождащи и/или за свършващи в преносните системи на отделните държави-членки, в съответствие с член 3, параграф 5;
 - г) подробности по отношение на методологията за определяне на разходите и ползите в резултат на приемане на трансгранични потоци, в съответствие с член 3, параграф 6;

д) подробности във връзка с третирането на потоци електроенергия, произхождащи или завършващи в страни извън Европейското икономическо пространство, в контекста на компенсаторния механизъм между операторите на преносни системи;

е) участието на национални системи, които са свързани чрез електропроводи на прав ток, в съответствие с член 3.

2. Насоките могат да определят също така и подходящи правила, които водят до постепенно хармонизиране на основните принципи за определяне на таксите, налагани на производителите и потребителите (товар) при националните тарифни системи, включително и отразяване на компенсаторния механизъм между операторите на преносни системи при националните такси за достъп и осигуряване на подходящи и ефективни локационни сигнали, в съответствие с принципите, посочени в член 4.

Насоките също така предвиждат мерки за подходящи и ефективни хармонизирани локационни сигнали на европейско равнище.

Всяко хармонизиране в това отношение няма да възпрепятства държавите-членки при прилагането на механизми, с които да гарантират, че таксите за достъп до мрежата, които плащат потребителите (товар) са съпоставими в цялата им територия.

3. Когато е целесъобразно, в насоките, в които се посочва минималната степен на необходима хармонизация за постигане целите на настоящия регламент, се уточняват също така и:

а) подробности относно предоставянето на информация в съответствие с принципите, изложени в член 5;

б) подробности относно въпроси, свързани с пазара на дребно, обхванати от член 7а;

в) подробности относно правилата за свързване, регулиращи връзката между операторите на преносни системи и свързаните потребители;

г) подробности относно правилата за оперативна съвместимост;

д) подробности относно правилата за търговия с електроенергия;

е) подробности относно правилата за балансиране и резервна мощност, целящи по-голяма интеграция на пазарите на балансиране и резервна мощност;

ж) подробности относно правилата за инвестиционните стимули, в това число локационните сигнали;

з) подробности относно въпросите, изброени в член 2в, параграф 3.

4. Насоките за управлението и разпределянето на наличните преносни мощности на междусистемните електропроводи между националните системи са изложени в приложението.

5. Комисията може да приема насоки по отношение на въпросите, изброени в параграфи 1—3. Тя може да променя насоките, посочени в параграф 4, в съответствие с принципите, изложени в членове 5 и 6, по-конкретно за да включи подробни насоки относно всички прилагани на практика методологии за разпределение на капацитет, и за да гарантира, че механизмите за управление на претоварването се развиват по начин, съвместим с целите на вътрешния пазар. Когато е целесъобразно, в хода на извършването на тези поправки се определят общи правила за минимални стандарти за безопасност и експлоатация при използването и експлоатацията на мрежата, както е посочено в член 5, параграф 2.

Тези мерки, целящи изменение на несъществени елементи от настоящия регламент наред с другото чрез неговото допълване, се приемат в съответствие с процедурата по регулиране с упражняване на контрол, посочена в член 13, параграф 2.

При приемане или изменение на насоките, Комисията гарантира, че те осигуряват минимално равнище на хармонизиране за постигане на целите на настоящия регламент и не надхвърлят необходимото за тази цел.

При приемане или изменение на насоките, Комисията посочва какви действия е предприела по отношение на съответствието на тези насоки с правилата в трети страни, които представляват част от Европейската електроенергийна система.

При приемането на тези насоки за пръв път, Комисията гарантира, че те обхващат в една проектомарка поне въпросите, посочени в параграф 1, букви а) и г) и параграф 2.“

- (9) В член 13, параграф 2 се заменя със следния текст:

„2. Когато се прави позоваване на този параграф, се прилагат член 5а, параграфи от 1 до 4, и член 7 от Решение 1999/468/ЕО, като се взимат предвид разпоредбите на член 8 от същото.“

Член 2

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след неговото публикуване в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави-членки.

Съставено в Брюксел на [...] година.

За Европейския парламент:
Председател

За Съвета:
Председател